

Тимократія (*timocracy*, від грецьк. *time* — честь, ціна, плата (*kratos* — влада) — одна з найбільш стародавніх форм влади, описана ще античними авторами. Термін «тимократія» зустрічається у Платона («Держава», VIII, 545) і Арістотеля («Етика», VIII, XII). Також згадується в працях Ксенофонта («Memorabilia», кн. IV, гл. 6), де він фактично замінюється терміном «плутократія».

За Платоном, **Т.** — влада честолюбців, які зазвичай належать до класу військових, є негативною формою правління, разом із олігархією, демократією і тиранією. Будучи результатом звиродніння (*parekbaseis*) кожного попереднього типу д-ви, вони все далі віддаляють людей від досконалої форми життя, яка, нібито, існувала за часів глибокої старовини — правління Хроноса, коли боги володарювали над людьми, а ті знаходилися в гармонії із природою; люди жили щасливо, між ними не було розбратів, воєн і т.д. Платон вважав, що Спарта найкраще відповідала еству **Т.** Деякі автори представляли її як тоталітарну, або однопартійну д-ву, але такі думки висловлювали майже виключно вороги Спарти. У цьому сенсі до **Т.** дотичною є ідея мілітаризму, яку часто пов'язували з **Т.** орієнтованою на честь. Така форма **Т.** у свою чергу, мала схожість з меритократією («влада гідних», від лат. *meritus* — гідний і грецьк. *kratos* — влада) — принцип управління, згідно з яким керівні пости повинні займати найбільш здібні люди, незалежно від їх соц.-економічного походження. **Т.** за Платоном має також тенденцію переходу до олігархії у міру накопичення багатства правлячим класом. У більш екстремальних формах **Т.**, де влада тримається на багатстві, а не на честі, — може трансформуватися у плутократію (грецьк. *πλοῦτος* — багатство, *kratos* — влада) — форму правління, коли рішення уряду визначаються думкою не всього народу, а впливового класу багатих людей, які використовують владу, аби закріпити й збільшити власні статки.

За Арістотелем, навпаки, **Т.** — позитивна форма влади, що має тенденцію переходу до негативної форми — демократії, бо ці види держ. устрою мають загальну межу: **Т.** також бажає бути владою великої кількості рівних (але за розрядом — *aprotimaton*) між собою людей. В той же час, в «Никомаховій етиці» Арістотель вказував, що з трьох видів правління (монархія, аристократія і тимократія) найкращою формою є монархія, найгіршою — **Т.** Прикладом **Т.** слід вважати держ. лад в Афінах в VI ст. до н.е. після реформ Солона (640 – 560 рр. до н.е.), який встановив в Афінах систему **Т.** на основі майнового цензу, зв'язавши права громадян на участь у виборах і заняття політ. діяльністю з їх статками. Солон визначив ці права, виходячи із того, скільки бушелів продукту кожна людина може виробляти за рік, а саме: а) той, хто здатний виробити 500 бушелів за рік, — може служити генералом в армії, або навіть стати архонтом (пентакосиомедіми — 1-й клас); б) той хто міг озброїти себе й знарядити одного коня для війни, оцінювався в 300 бушелів (вершники — 2-й клас); в) власник, принаймні, однієї пари в'ючних тварин, — оцінювався в 200 бушелів (зевгіти — 3-й клас); г) бідний громадянин, або фет (4-й клас), міг брати участь лише в народному зібранні, в той час як представники 1-го і 2-го класу могли засідати у т.з. «Раді Чотирьохсот» і обіймати найбільш високі посади, а представники 3-го класу — обіймати нижчі посади в Раді.

Починаючи з Пелопонеської війни (кінець V ст. до н.е.) практика поділу громадян на розряди поступово втрачала своє значення. З Нового часу самий термін «**Т.**» практично зовсім зникає із вжитку. Проте сьогодні він отримує нове несподіване звучання у зв'язку із посиленням впливу корпорацій на соц.-економ. й політ. життя сусп.-ва. Існує думка, що держ. уряди втрачають свою силу в порівнянні з впливовістю корпорацій і незабаром можуть бути замінені корпоративними керівниками. Умовно цей новий устрій називають «Корпоративною тимократією». Основи її існування пов'язують з наступними ознаками:

1. За політ. владу починають змагатися лише представники великих корпоративних блоків.

2. Появою у великих корпорацій усіх атрибутів держ. влади — власної законодавчої і виконавчої влади, судової системи, армії. Достатньою незалежністю цих атрибутів від держави.

3. Продовженням процесу злиття великих корпорацій в єдині корпоративні блоки з чітко обкресленими територіями впливу.

4. Загостренням конкурентної боротьби між блоками за владу в масштабах д-ви (в майбутньому боротьба відбуватиметься не між партіями, а між корпораціями).

Якщо проводити паралелі, то в цілому антична **Т.** — прообраз правління еліт нових незалежних держ. Нова влада надзвичайно шанує захоплення, приватизацію і приватну власність на нерухомість, примушуючи свій народ служити бюрократії і великому бізнесу і цілком покладається на силові структури. У низці держ. устроїв **Т.** займає проміжне становище між соціалізмом і ліберальним капіталізмом (в античний час — між аристократією і олігархією). Сучасна **Т.**, як і антична, почасти наслідує попередній устрій, почасти — наступний. Але якщо в давнину **Т.** являла собою свідоме наслідування аристократії, то сьогодні — несвідоме, ірраціональне наслідування демократичного централізму. Це, фактично, — централізм без демократії. Суттєвим недоліком **Т.** д-ви є те, що там бояться ставити розумних людей на керівні посади. Звідси випливає, що в межах **Т.** поява творчої політ. еліти принципово неможлива.

Іншим недоліком сучасної **Т.** — є злісне недотримання правила чесних виборів. Нечесні вибори і викликана ними політ. нестабільність є незаперечним доказом того, що принципом вільної демократичної д-ви є моральний, а не економ. або фінансовий базис. Без пріоритету принципу моральності з'являється спокуса купівлі голосів і перетворення електорату на «біомасу». Головна вада **Т.** д-ви полягає в тому, що розвивається чисто олігархічна схильність до корисливості і наживи. Розмір власності «людини тимократичної» визначається мірою пошани, якою вона користується. Міра ж пошани, якою користується «людина олігархічна» визначається розміром її власності. Встановлення цензу в обох випадках стає нормою: у першому — почесного, у другому — майнового. **Т.** губить нелегітимне нагромадження великих капіталів і пошуки способів обійти закони, щоб відмити брудні гроші. Владна верхівка приховує свій майновий стан, що відбувалося й в античній **Т.** За свідченням Платона, скупчення золота в коморах у приватних осіб губить **Т.**; вони насамперед вишукують, на що б його ужити, і для цього перетлумачують закони, мало рахуючись з ними: так чинять і самі багатії, й їхні дружини (Pl. Rp . VIII 550c.). Жага влади є один з елементів пристрасті до збагачення. Як показала історична практика, це дуже часто закінчується революцією.